

УДК 343.911(477)"1991/2018"

Макаренко Н. К. – кандидат юридичних наук, доцент, здобувач Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Професійна злочинність в Україні в роки незалежності

Досліджено тенденції розвитку професійної злочинності в незалежній Україні. Встановлено, що зміни в суспільно-політичному житті, пов'язані з розбудовою незалежної держави, спричинили процеси легалізації злочинної діяльності, зміну злочинної ідеології та перерозподіл сфер впливу. Гібридна війна призвела до скасування низки умовностей довоєнного кримінального світу. Визначальними для діяльності професійних злочинців в Україні стали її політизація, інтеграція з терористичною діяльністю, орієнтація на досягнення економічних цілей шляхом встановлення територіального контролю. Тривають процеси переформатування кримінального світу, що може спричинити перерозподіл сфер впливу з використанням усіх засобів, наявних у країні з локальним збройним конфліктом. Уникнути цього можливо шляхом ужиття комплексних заходів, що мають забезпечити більш жорсткий контроль за обігом зброї, соціальну реабілітацію ветеранів антитерористичної операції та економічне зростання країни.

Ключові слова: професійна злочинність; гібридна війна; рецидив; злочинна ідеологія; перерозподіл сфер впливу; обіг зброї.

Постановка проблеми. Виклад основного матеріалу. Початок перебудови та розвиток кооперативного руху спричинили процеси легалізації злочинної діяльності та коштів, отриманих від неї. Саме з початку 1990-х пострадянський, і зокрема український, кримінальний світ зазнав суттєвих трансформацій. Це було пов'язано з розпадом «соціалістичної» економіки та крахом радянської імперії, хаосом посткомуністичного державотворення та слабкістю нових державних інституцій, а також із періодом «великого хапка» – проведенням непрозорої номенклатурної приватизації.

Традиційна злочинність, що раніше перебувала під пресом тоталітарного режиму з його обмеженнями, відчула сп'яніння свободою та відносною безкарністю, намагаючись вийти за звичні межі, брати участь у бізнесі як рекетири, примусові псевдопартнери перших пострадянських бізнесменів. Вони налагодили корисні контакти з політиками, державними діячами, переживаючи запаморочення від блискучих і спокусливих перспектив криміналітету, що поступово легалізувався в умовах «вільного» економічного зростання й став респектабельним.

Унаслідок цього відбувався перерозподіл сфер впливу, і поступово ключові ролі в кримінальному світі отримали не ті, хто впродовж років підтверджував свій злочинний авторитет, перебуваючи в місцях позбавлення волі. З тіні вийшли «цеховики», які мали корумповані зв'язки та зв'язки зі злочинним середовищем. Водночас сформувалася нова хвиля кримінальних авторитетів, які не дотримувалися способу життя старшого покоління злочинців. Ця категорія злочинців не мала судимостей, не здобувала авторитет у місцях позбавлення волі та прагнула видаватися успішними бізнесменами чи політичними діячами.

Лідери цих угруповань утверджували свій авторитет не кількістю судимостей, татуваннями або знанням жаргону, а вмінням швидко й ефективно вирішувати питання щодо фінансового забезпечення, знаходити впливових покровителів, організовувати транснаціональні зв'язки та вкладати гроші в розвиток бізнесу. Вони почали легально купувати престижні квартири, машини, з'являтися на офіційних заходах і навіть балотуватися на посади до державних органів влади. Попри це, вони не відмовлялися від співпраці з традиційними «злодіями в законі» і зберегли окремі традиції (наприклад, неприпустимість приниження злодія, обов'язкова помста за образу тощо).

Професійна злочинність завжди пристосовувалася до тієї суспільно-політичної та соціально-економічної обстановки, яка складалася в певний період історичного розвитку держави, а також до умов функціонування місць позбавлення волі. Так, до 1970-х років «зłodійська» ідеологія не припускала отримання економічної вигоди з грошей і майна, отриманих злочинним шляхом, швидше, навпаки – частину вкраденого слід було віддати «в общак», а решту – легковажно розтратити.

У середовищі «зłodіїв» діяла моральна заборона на особисте збагачення за рахунок вкраденого. Недопустимо було займатися бізнесом, робити гроші з грошей, тобто «баригувати». Однак, пройшовши безліч зон, етапів, карцерів та ізоляторів, «зłodії» не припускали, що настане інший час – і вже в умовах свободи їм доведеться пережити нове випробування, пов'язане з руйнівним впливом ситості й достатку, розкоші та комфорту. Жага наживи і бажання жити «красиво» пересилили традиційну «зłodійську» мораль, залишивши романтичний образ «зłodія-безсеребренника» в минулому.

Уже в перші роки реформ (1988–1990) 20 % «зłodіїв» та інших «авторитетів» злочинного світу вклали наявні накопичення

в кооперативні структури. Експортно-імпортні операції, легальна підприємницька діяльність були для них зручним прикриттям для здійснення масштабних махінацій з присвоєнням неконтрольованого прибутку, значна частина якого осіла на рахунках в іноземних банках, сприяла «відмиванню» злочинно нажитих капіталів.

«Злодії» усвідомили, що перебувати на вершині влади сучасного кримінального світу можна лише володіючи фінансовими ресурсами. Із цього часу заняття злочинним бізнесом і легалізація отриманих від нього коштів стають основним напрямом діяльності «злочинської» спільноти.

Найбільш ортодоксальні «злочинці» спробували чинити опір відступу від одного з основоположних принципів «злочинського права». Процес капіталізації злочинного світу натрапив на опір прихильників давніх злочинських традицій. Однак це не вплинуло на загальну тенденцію поступового входження «злочинської» спільноти в структуру кримінального бізнесу та заняття в ньому панівних позицій.

Паралельно з розвитком підприємництва в країні з'являються нові види професійної злочинної діяльності: контрабанда, фінансове шахрайство. Поширеним став рекет – новий вид здирицтва серед приватних підприємців, керівників підприємств, установ та організацій, причому навіть державної форми власності. За допомогою рекету стали контролювати й окремі види злочинної та протиправної діяльності, серед них – проституція, ігровий бізнес, діяльність кишенькових злодіїв, шахраїв і валютників. Ця тенденція зберігалася й надалі.

Упродовж 1990-х років відбулося стрімке зростання рівня злочинності, зокрема активізація діяльності злочинців-професіоналів. Цьому сприяли негативні економічні та соціальні процеси в суспільстві – розпад Радянського Союзу, економічні проблеми країни. З'являються нові види злочинів і форми професійної злочинної діяльності, серед яких організовані форми продажу зброї, наркотичних засобів, антикваріату, убивства на замовлення, незаконне заволодіння житлом і пов'язані із цим загальнокримінальні злочини, злочини у сфері кредитно-фінансової системи.

Розпочинається протистояння (і навіть війна) між злочинними авторитетами та їх прибічниками й бандитами, які не бажали дотримуватися норм і правил злочинного світу. Цей час увійшов в історію як «лихі дев'яності». Професійна

злочинність набула організованих форм. Дослідники злочинності того часу зазначали, що сформувалася тенденція втягнення в заняття злочинною діяльністю осіб, які раніше були законослухняними, передусім молоді. Це було пов'язано з економічною кризою, зниженням рівня життя населення країни, занепадом моральних цінностей у соціумі тощо.

Так, за офіційними статистичними даними, кількість випадків учинення такого виду злочину, як шахрайство для заволодіння державним і колективним майном, збільшилася 1993 року на 63 %, порівняно з 1972 роком, а шахрайства для заволодіння приватним майном – у чотири рази відповідно. У декілька разів збільшилася кількість розбійних нападів, бандитизму та грабежів. Збільшувалася й кількість злочинців, які раніше вчиняли злочини: 1991 року – +4,5 %, 1992 року – +5,4 %, 1993 року – +14,9 %. Зазначена тенденція зберігалася й надалі. Це був період первинного накопичення капіталу. Згодом злочинці, зокрема професійні, почали вкладати свої злочинні статки в легальні види бізнесу й стали бізнесменами. Водночас значну їх частина продовжувала займатися злочинною діяльністю.

На початку 1990-х років у злочинному світі утвердилася жорстка стратифікація. На верхній сходинці – «злочинці у законі», середній стаж перебування в «зоні» для них становив понад десять років [2, с. 360]. Спостерігається тенденція до відмови від норми, що забороняє їм працювати з державними структурами. Постала необхідність налагодження корумпованих зв'язків із чиновниками всіх рівнів. Відтепер злочинні лідери й «авторитети» навіть прагнули увійти до депутатського корпусу, аби законспірувати злочинну діяльність та ускладнити боротьбу з ними правоохоронних органів.

Наприкінці XX ст. організована злочинність досягла свого піку, і з метою подолання її наслідків 30 червня 1993 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». На підставі цього Закону було створено спеціальні управління й відділи МВС (УБОЗ) для боротьби з організованою злочинністю, у структурі яких працюють підрозділи: інформаційно-аналітичні, оперативно-розшукові, оперативно-технічні, швидкого реагування, внутрішньої безпеки тощо.

Згодом кримінальна ситуація в Україні характеризувалася наявністю вкрай негативної та вельми стійкої тенденції в зміні

структури злочинності, пов'язаної з посиленням її організованості. Індивідуальна злочинність стрімко поступається місцем груповій, а групова переростає в організовану злочинну діяльність.

Так, якщо 1991 року, за даними МВС України, було виявлено 260 організованих злочинних груп, то 1999 року – уже 1165. Збільшувалися й чисельність учасників організованих злочинних груп, і питома вага вчинених цими групами вбивств, розбоїв та особливо тяжких злочинів загалом [4].

Виразна особливість розвитку організованої злочинної діяльності того періоду полягала в її проникненні у сферу економіки. Кримінальні структури послідовно втілювали стратегію швидкого нарощування капіталів, їх легалізації в найбільш прибуткових галузях економіки. Для досягнення своїх цілей вони поєднували традиційні насильницькі злочини з різними формами комерційної діяльності.

За експертними оцінками, наприкінці ХХ ст. організована злочинність в Україні контролювала до 50 % приватних підприємств і до 60 % державних. Найпривабливішими для кримінальних структур стали такі сфери діяльності: кредитно-фінансова; обіг цінних паперів і фальшивомонетництво; легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом; незаконна зовнішньоекономічна діяльність; приватизація; діяльність щодо умисного та фіктивного банкрутства; незаконний обіг наркотиків; незаконний обіг зброї; новітні технології; незаконне вивезення за кордон й експлуатація жінок, дітей, торгівля неповнолітніми; незаконна міграція; розкрадання антикваріату, контрабанда культурних цінностей; автобізнес.

Із цього приводу В. І. Шакун також зауважує, що лідери злочинних угруповань розпочали активне формування фінансово-економічних передумов не тільки для перехоплення політичної ініціативи, а й для створення життєздатних пропагандистських інститутів, що здатні ініціювати нову політичну силу промафіозного спрямування, спираючись на молодіжні й комерційні організації, з подальшою перспективою наявності депутатського лобіювання й приходу до влади [5, с. 156].

Зокрема, М. В. Корнієнко у своєму дослідженні зазначає, що 1995 року близько десяти лідерів організованих угруповань м. Києва висували свої кандидатури під час виборів депутатів різних рівнів. Інші кримінальні авторитети, минуле яких стало на

заваді, забезпечували фінансування й підтримку своїх висуванців [3, с. 18].

На початку 2000-х ситуацію було стабілізовано, простір кримінальної активності розподілено між різними кланами, унаслідок чого утворилися вертикальні злочинні структури, що забезпечували криміналітету політичний «дах».

Проте 2014 року розпочато військові дії – і виникла нова реальність: на Донбасі тамтешні бандитські угруповання взяли участь у захопленні влади, майже відвертому грабунку власності, як державної, так і приватної, що призвело до скасування ще довоєнних «договорняків» і «конвенцій» кримінального світу. З'явилися нові, позасистемні гравці в «сегменті» контрабанди на імпровізованому кордоні між Україною та окупованими районами Донецької та Луганської областей.

У середовищі людей, які воюють з українського боку на Донбасі, не всі встояли перед спокусою легких прибутків на лінії розмежування. Зрештою, у країні майже 2,5 млн переміщених осіб, з-поміж яких значною є частка не цілком законослухняних, а також тих, хто зазнав матеріальної скрути, яка штовхає їх на кримінальний шлях.

Водночас кримінальну ситуацію в Україні ускладнює правовий хаос у державі, нефункціональність правоохоронної та судової систем, зокрема продемонстрована всій країні безкарність «елітної» злочинності, коли злодіїв-прокурорів, депутатів, винних у багатомільйонних розкраданнях держбюджету (а про мегахабарі вже й не йдеться), лише лякають, звинувачуючи, позбавляючи депутатської недоторканності, морально засуджуючи й відпускаючи за кордон, оголошуючи потім у безперспективний розшук.

Унаслідок цього кримінальна ситуація в Україні протягом останнього десятиліття продовжує невпинно загострюватися, про що засвідчує збільшення кількості вчинених злочинів, а також підвищення їх суспільної небезпеки. Так, коефіцієнт злочинності на 100 тис. населення України за 2016 рік у два з половиною рази перевищив аналогічний показник 1990 року, а в першому півріччі 2017 року, за даними Генеральної прокуратури України, було зареєстровано 446 158 тис. кримінальних правопорушень, без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим й окремих районів Луганської та Донецької областей [1]. Це один із найвищих показників із

1997 року. Зростання рівня злочинності відбувається на тлі зниження ефективності діяльності правоохоронних органів.

За показниками 2015–2016 років фахівці Всесвітнього економічного форуму визначили, що Україна посіла 113-тє місце в списку країн з найвищим рівнем організованої злочинності, причому загалом у переліку було 137 країн. У групі країн з високим рівнем організованої злочинності Україна опинилася поруч з державами Африки, Південної та Латинської Америки. Така тенденція збереглася і в наступні роки: 2017 року кількість громадян, які стали жертвами злочинних дій, збільшилася на 9 % і становила 400,7 тис. (2016 року – 366,3 тис.).

Свідченням того, що кримінальний спосіб життя для значної частини населення фактично став соціальною практикою, а вчинення нового злочину – одним зі способів задоволення власних потреб, є рівень рецидивної злочинності. Частка осіб, які на момент учинення нового злочину мали незняту або непогашену судимість, 2016 року становила 20,9 % (тобто майже кожен п'ятий виявлений злочинець був рецидивістом).

Зростання рівня професійної злочинності рельєфно виявляється в посиленні впливу кримінальних авторитетів, що становить небезпеку для суспільства й держави загалом. Лідери злочинного світу, користуючись складною ситуацією в країні, активізували свою діяльність.

Аналіз стану оперативної обстановки дає підстави стверджувати, що на території України діє стійке ієрархічне об'єднання осіб, яке має ознаки злочинної організації, створене для вчинення тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, кероване й координоване лідерами організованих груп (структурних частин злочинної організації). Управляють злочинною організацією особи, наділені в кримінальному світі найвищим статусом «злочинці у законі», які для посилення злочинної діяльності згуртовують бандитський елемент, безпосередньо планують, організовують і керують учиненням кримінальних правопорушень.

Під час розслідування заарештовують дрібних злочинців або окремі групи злочинців. Нерідко, маючи речові докази, відео, офіційно надані свідчення, які формують доказову базу проти цих осіб, Національна поліція позбавлена можливості закріпити докази злочинних дій основних замовників тяжких кримінальних правопорушень. Вони завжди перебувають у тіні, а гроші, здобуті незаконним шляхом, потрапляють до них у вигляді «чорної готівки».

Кошти зі спільного злочинського фінансового центру – «общака» – «злочодії в законі» використовують для вчинення злочинів, вирішення побутових та особистих питань керівників й учасників злочинної організації, підкупу корумпованих представників влади, легалізації на території України, заснування та ведення бізнесу, зокрема незаконного, а також з метою лобіювання своїх представників до найвищих органів влади для забезпечення «даху» злочинній організації, захисту її інтересів і бізнесу шляхом формування власного позитивного іміджу та підтримання культу «злочинської романтики», зокрема з використанням інтернет-ресурсів і соціальних мереж; для заснування псевдоправозахисних організацій, благодійних фондів, які через медіа-ресурси можуть за необхідності налаштовувати суспільство проти правоохоронних, судових органів, а також органів влади; для забезпечення необхідним знаряддям (придбання техніки, зброї, іншого майна, створення суб'єктів господарювання, банків) тощо.

До складу злочинної організації входять й інші учасники організованих груп і представники криміналітету, які активно підтримують «злочинський рух» та встановлені правила поведінки, сплачують кошти до «злочинського общака», забезпечують підтримку своїм поплічникам, які відбувають строки в установах виконання покарань, а також беруть безпосередню участь у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів на території України. Усі злочинні формування намагаються поглибити своє економічне підґрунтя, прагнучи збільшити частку легальної економічної діяльності. Це може становити особливу суспільну небезпеку. У контексті складної соціально-політичної та економічної ситуації зазначена тенденція згодом загостриться.

Дедалі частіше надходить інформація про створення лідерами кримінального середовища власної контррозвідки, до складу якої входять справжні професіонали – колишні працівники правоохоронних органів, що заздалегідь нейтралізують активність спеціальних служб і підрозділів. Майже кожен впливовий «злочин у законі» має високопоставлених покровителів, а подекуди – і зв'язки з представниками медіа, які на замовлення організовують розміщення потрібних публікацій, зокрема таких, що дискредитують певну посадову особу.

Намагаючись усіляко уникнути кримінальної відповідальності, зазначені особи використовують послуги високооплачуваних

адвокатів. Для цього застосовують юридичні хитрощі, фальсифікації. Відомі також випадки залякування правоохоронців, залучення приватних охоронних структур і матеріального зацікавлення (хабари) представників судової гілки влади.

Нерідко серед учасників злочинних організацій на підґрунті перерозподілу сфер кримінального впливу виникають конфлікти, які призводять до вчинення вбивств, зокрема на замовлення, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, незаконного позбавлення волі або викрадення людини, навмисного пошкодження майна тощо. Ці конфлікти можуть бути тривалими, що призводить до загострення криміногенної обстановки.

Діяльності учасників злочинної організації в Україні, яка набула ключового значення впродовж останніх років, притаманні її політизація, інтеграція з терористичною діяльністю, орієнтація на досягнення економічних цілей шляхом встановлення територіального контролю.

Експерти стверджують, що українське суспільство за ступенем криміногенності нині наближається до рівня 1990-х. Російські й українські «королі» кримінального світу не ворогують між собою, вони перебувають поза «мінським процесом» і діють за принципом: «сильна влада – слабка кримінальна система; слабка влада – сильний самоорганізований кримінальний світ».

Слабкість держави – організаційна, ідеологічна та моральна – провокує сучасний злочинний світ на рішучі й зухвалі дії. Розпочато процеси реформатування кримінального світу України, унаслідок яких на сцені з'являються нові, більш агресивні та небезпечні, ніж на початку 1990-х, гравці, які вимагатимуть перерозподілу сфер впливу з використанням усіх засобів, можливих у країні з локальним збройним конфліктом.

У Верховній Раді України 2 грудня 2014 року було зареєстровано законопроект № 1188 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності для “зłodіїв в законі” та за злочини, вчинені злочинними угрупованнями)». Прийняття цього закону могло мати історичне значення як усередині нашої держави, так і на міжнародному рівні. У ньому запропоновано вважати організаторами злочину осіб, причетних до створення, керування та фінансування злочинного угруповання, а також «зłodіїв у законі».

«Зłodія в законі» в цьому документі визначено як особу, що є організатором і керівником злочинного співтовариства, має достатній авторитет у кримінальному та тюремному середовищі, є активним причіпником кримінального способу життя та моралі,

пов'язана обов'язком злочинного кодексу поведінки і традиціями кримінального світу, стосовно якої формально виконано процедуру «коронування» та яка керує іншими керівними особами злочинних угруповань відповідно до встановленої у злочинному товаристві ієрархії.

У разі ухвалення законопроекту, злочин, учинений злочинним співтовариством, а саме стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (сім і більше), вважали б обтяжуючою обставиною. Після вироку суду «злочин у законі», а також осіб, які раніше були засуджені за створення злочинного співтовариства або участь у злочинній організації, мали б утримувати у приміщеннях камерного типу, аби ізолювати їх від решти ув'язнених і не давати їм можливості встановлювати свої «порядки», вербувати чи «тероризувати» засуджених, тиснути на адміністрацію колонії шляхом організації актів непокори та бунтів.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що «переважна більшість так званих "злочин у законі" колишнього СРСР перебували в Росії та Грузії, але у зв'язку з тим, що в цих країнах належність до "злочин у законі" криміналізовано, більшість із них змушені тікати і знайшли свій кримінальний заробіток та притулок в Україні». «На сьогодні законодавство України не дозволяє повною мірою боротися зі "злочинами в законі", оскільки відсутня кримінальна відповідальність за вказані дії, а таких осіб максимум чекає примусова депортація», – пояснювали автори законопроекту. Однак 17 травня 2016 року чи то з особистих, чи то з політичних переконань законопроект було відхилено депутати.

Окреслена ситуація спричиняє критичні наслідки в протидії злочинності, недовіру населення до влади загалом, формує негативний імідж країни на міжнародній арені. Недооцінювання високого рівня кримінальної професіоналізації суспільних відносин дає змогу представникам наукової громадськості констатувати кризу кримінальної політики. Історія засвідчує, що у сфері протидії злочинності, передусім – найбільш небезпечним її формам, неприпустимими є волюнтаристські установки й непередбачувані рішення. Підтвердженням є явно помилкові висновки щодо ослаблення позицій організованої злочинності та пов'язані з ними управлінські директиви, однією з яких була ліквідація структури в системі МВС України, яка відповідала за боротьбу з організованою злочинністю.

Висновки. Отже, підстав для оптимістичних кримінологічних прогнозів поки що немає. Професійна злочинність, зокрема в її організованих формах, продовжує залишатися тривожною реальністю нашого життя і серйозною державною проблемою. Уникнути цього можливо, насамперед, шляхом ужиття комплексних заходів, що мають передбачати жорсткий контроль за обігом зброї, соціальну реабілітацію ветеранів АТО й економічне зростання населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–вересень 2017 року [Електронний ресурс]: статистична інформація Генеральної прокуратури України. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Назва з екрана.
2. Концепция реформы уголовно-исправительной системы: решение Коллегии МВД СССР от 16 июля 1990 г. // Сборник нормативных актов и методических рекомендаций: в 2 т. – М.: МВД СССР, 1995. – Т. 2. – 1995. – 980 с.
3. Корнієнко М. В. Стан та деякі проблеми боротьби з організованою злочинністю в столиці України / М. В. Корнієнко // Право України. – 1998. – № 11. – С. 18–19.
4. Организованные преступные группы в Украине: традиционное и типичное (социологический очерк): монография / под общ. ред. А. Н. Ярмыш. – Харьков: Нац. ун-т внутр. дел, 2002. – 336 с.
5. Шакур В. І. Влада і злочинність / В. І. Шакур. – Київ: Гарант, 1997. – 216 с.

REFERENCES

1. Statystychna informatsiia Heneralnoi prokuratury Ukrainy "Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen-veresen 2017 roku" [Statistical Information of the General Prosecutor's Office of Ukraine "The only report on criminal offenses in January-September 2017"]. (n.d.). www.gp.gov.ua. Retrieved from <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> [in Ukrainian].
2. Kontsepcia reformy ugovovno-ispravitelnoi sistemy: reshenie Kollegii MVD SSSR ot 16 iyulya 1990 g. The concept of reform of the penal correction system: the decision of the Collegium of the Ministry of Internal Affairs of the USSR of July 16, 1990]. *Sbornik normativnyh aktov i metodicheskikh rekomendacyi, Collection of Normative acts and Methodological Recommendations* (Vols. 2), (pp. 980). Moscow: MVD SSSR [in Russian].
3. Kornienko, M.V. (1998). Stan ta deiaki problemy borotby z orhanizovanoi zlochyinnistiu v stolytsi Ukrainy [Status and Some Problems in Fighting Organized Crime in the Capital of Ukraine]. *Pravo Ukrainy, The Law of Ukraine*, 11, 18-19 [in Ukrainian].
4. Yarmysh, A.N. (Eds.). (2002). Organizovannyye prestupnyye gruppy v Ukraine: tradicionnoe i tipichnoe (sociologicheskyy ocherk) [Organized criminal groups in Ukraine: traditional and typical (sociological essay)]. Harkov: Nac. un-t vnutr. del [in Russian].
5. Shakun, V.I. (1997). Vlast i prestupnost [Power and Crime]. Kyiv: Harant [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 22.06.2018

Makarenko N. – Ph.D in Law, Associate Professor, Researcher of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Professional Criminality in Ukraine in the Needs of the Neighborhood

Changes in social and political life, related to the development of independent Ukraine, have triggered the processes of legalization of criminal activity, the changing of criminal ideology and the redistribution of spheres of influence. Professional criminality once again demonstrated its ability to adapt to socio-political and socio-economic changes that have taken shape at one or another period of the historical development of the state and society. Today there is a tendency to abandon old norms. Along with the development of entrepreneurship, new types of professional criminal activity appear in the country, and professional crime itself receives organized forms that help to rapidly build up capital and legalize it. Professional criminals take an active part not only in the formation of financial and economic conditions for seizing political initiative, but also in creating propaganda institutions that would help in the long term to come to power. In the early 2000s, criminal activity zones were divided between different clans, vertical criminal structures were formed, which provided the political «roof» for criminals. However, the hybrid war led to the cancellation of many of the conventions of the pre-war criminal world. At the same time, there has been an increase in crime, as the effectiveness of law enforcement agencies' activities in preventing and disclosing them has decreased. A feature of the activities of professional criminals in Ukraine was its politicization, integration with terrorist activities, orientation to achieve economic goals by establishing territorial control. In fact, today there are processes of reformatting the criminal world of Ukraine, as a result of which new players appear, which will require redistribution of spheres of influence using all means possible in a country with a local armed conflict. Professional criminality, including in its organized forms, continues to be a serious state problem. The situation can be changed through comprehensive measures that should provide for at least tighter control over the turnover of weapons, social rehabilitation of veterans of the ATU and the welfare of the population.

Keywords: professional criminality; hybrid war; recidivism; criminal ideology; redistribution of spheres of influence; turnover of weapons.